

Ільчук Микола, Свиноус Іван. Економічні аспекти інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств України. *Економічний дискурс*. 2023. Випуск 3-4. С. 46-54.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-2-4>

УДК 338.43:330.341.1-029:33(477)

JEL Classification O31, Q12, O32

Ільчук Микола

д.е.н., професор, член-кореспондент НААН України
завідувач кафедри підприємництва та біржової діяльності
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: ilchuk.m.m@nubip.edu.ua

ORCID: 0000-0001-5129-6110

Свиноус Іван

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: isvinous@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0346-1596

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Однією з актуальних завдань аграрного сектору України є перехід на інноваційний шлях розвитку господарств корпоративного сектору. Широке впровадження інновацій у всіх напрямках виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат та зниженню собівартості сільськогосподарської продукції, нарощуванню обсягів та підвищенню ефективності її виробництва в цілому.

Методи. Для вирішення поставлених завдань у процесі наукового дослідження було застосовано логічно-діалектичний підхід, а також такі методи наукового пізнання, як: спостереження, порівняння, абстрагування, методи декомпозиції, аналізу та синтезу.

Результати. Розкриті основні напрями забезпечення сталого інноваційного розвитку господарств корпоративного сектору в повоєнний період відродження аграрної економіки, що передбачають запровадження інноваційної концепції розвитку сільськогосподарських технологій, що полягає у зниженні енерго- та ресурсоемності технологічних операцій, біологізації землеробства, оптимізації термінів виконання стратегічного комплексу операцій, забезпеченні екологічності виробництва.

Перспективи. Повоєнний період відродження корпоративного сектору аграрної економіки буде вимагати перегляду основних напрямів здійснення інноваційної діяльності, що передбачає забезпечення підвищення ефективності виробничого-господарської діяльності шляхом нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції при забезпеченні високої її якості з одночасним дотриманням принципів сталого розвитку сільських територій.

Ключові слова: інновації, сільськогосподарське підприємство, сталий розвиток, інноваційна концепція, сільські території.

Вступ.

Однією з актуальних завдань аграрного сектору України є перехід на інноваційний шлях розвитку господарств корпоративного сектору. Широке впровадження інновацій у всіх напрямках

виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат та зниженню собівартості сільськогосподарської продукції, нарощуванню обсягів та підвищенню ефективності її виробництва в цілому.

Стійкий інноваційний потенціал формує здатність сільськогосподарських підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках і допомагає уникнути економічної кризи. Інноваційна діяльність у сільському господарстві вимагає впровадження заходів щодо використання нових досягнень науки і техніки. Це удосконалення старих чи створення нових засобів виробництва, вирощування високопродуктивних, районованих сортів сільськогосподарських культур та порід тварин, впровадження наукових розробок тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Основні теоретичні та методологічні положення, пов'язані з розкриттям сутності та змісту інноваційних процесів та сталого інноваційного розвитку сільського господарства, особливостями та закономірностями його прояву у сільськогосподарських підприємствах досліджувалися багатьма ученими, серед яких у рамках цієї статті слід виділити праці таких дослідників, як: Ю. Атаманової, В. Гейця, О. Дація, М. Денисенка, М. Йохна, М. Кісіля, Л. Михайлової, А. Музиченка, П. Саблука, О. Телетова, С. Турчіної, В. Федоренка, Л. Федулової, Д. Черваньова, В. Шматька та ін.

Незважаючи на широке коло досліджень, особливості управління інноваціями з метою формування стратегії сталого розвитку сільського господарства на сьогоднішній день залишаються актуальними у зв'язку з кризовими проявами у досліджуваній сфері.

Мета.

Мета статті – висвітлення напрямів забезпечення сталого інноваційного розвитку господарств корпоративного сектору аграрної економіки, виявлення проблем на шляху впровадження інновацій у виробництво сільськогосподарської продукції.

Методологія дослідження.

Для здійснення поставлених завдань у процесі наукового дослідження було застосовано логічно-діалектичний підхід, а також такі методи наукового пізнання, як: спостереження, порівняння, абстрагування, методи декомпозиції, аналізу та синтезу.

Результати.

В умовах сучасного розвитку економіки країни, яка переживає наслідки всесвітньої пандемії та військової агресії росії і відчуває на собі фактори рецесії, пов'язані з карантинними заходами, а також споживачього ставлення до природних ресурсів, зусилля органів державного управління та суб'єктів підприємництва спрямовані на досягнення найвищого економічного ефекту при обмежених ресурсах та можливостях ведення бізнесу. Сільське господарство є важливою стратегічною галуззю економіки будь-якої країни – забезпечуючи населення продуктами харчування та формуючи продовольчий фонд держави, воно виступає одним з найбільших споживачів природних ресурсів і, одночасно, завдає значної шкоди природі. Тому перехід підприємств галузі на засади сталого розвитку є необхідною вимогою сучасності.

Мартинюком М. А., Ратошнюком Т. М., як ключовий стратегічний фактор економічного розвитку підприємств країни визначається інноваційний потенціал як здатність суб'єктів бізнесу всіх сфер господарювання до нововведень, адаптації ефективних концепцій інноваційних рішень конкурентів та зарубіжних компаній з урахуванням галузевої та регіональної (територіальної) специфіки [1].

Нині суспільство зіткнулося з наслідками значного забруднення навколишнього середовища, зменшенням кількості та погіршенням якості природних ресурсів, зростанням екологічної

напруженості у промислово розвинених регіонах, деградацією природного середовища, продовольчою проблемою. Значне антропогенне та техногенне навантаження на природу призвело до появи ризику екологічної катастрофи глобального масштабу, тому постало питання про зміну ставлення до навколишнього середовища та про формування ресурсозберігаючих інноваційних технологій у сільському господарстві, що передбачає обґрунтування вибору світовою спільнотою принципово нового шляху розвитку агропромислових комплексів та окремих суб'єктів галузі.

Для покращення ситуації необхідно продукувати новий тип відносин у тріаді «людина-господарювання-природа», здійснити переоцінку цінностей та змінити споживацьке ставлення до природи на дбайливе та ощадне. Екологічні пріоритети у використанні природних ресурсів мають стати вищими за економічну вигоду.

Слід зазначити, що під стійким, відповідно до теорії та практики вітчизняних та зарубіжних досліджень, розуміється розвиток, який задовольняє потреби сьогодення і не створює перешкод майбутнім поколінням у задоволенні їхніх потреб. На сьогоднішній день немає єдиної дефініції у підходах до трактування поняття сталого розвитку. У літературі, окрім терміну «стійкий розвиток», використовуються поняття «збалансований розвиток», «гармонійний розвиток» та ін.

Кузьміна О. С. зазначає, що сталий розвиток – це економічне зростання, у якому ефективно вирішуються найважливіші проблеми життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації та забруднення довкілля». Автор вказує, що стійкий сільськогосподарський розвиток передбачає стабільний розвиток суспільства та галузі, що відповідає стратегічним критеріям економічної, соціальної та екологічної ефективності та забезпечує виконання агропромисловим комплексом його основних функцій [2].

Зарубіжні дослідники Моліна-Матурано Дж., Спілман С. і Стер Х. розглядають стійкий (збалансований) розвиток як такий, що забезпечує певний тип рівноваги між соціально-економічними та природними його складовими [3]. У практичних напрацюваннях Шут М., Клеркс Л. та Леувіс К. зазначається, що стійкий інноваційний розвиток сільського господарства має трактуватися в розрізі здатності галузі забезпечити власне зростання в умовах дотримання оптимальних пропорцій внутрішнього розвитку та збалансованості економічної, екологічної та соціальної систем [4].

Отже, на підставі аналітичного огляду запропонованих авторами дефініцій можна констатувати, що стійкий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її галузевого комплексу, при якому одночасно задовольняються зростаючі матеріальні та духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови і для збереження здоров'я населення, збереження та відтворення навколишнього природного середовища та природного ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Стійкий розвиток сільського господарства слід інтерпретувати як процес гармонійного розвитку сільських територій та суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу через створення відповідних соціальних умов, забезпечення можливості економічного зростання без шкоди для довкілля. Такий розвиток визначає пріоритет екології над економікою, а його забезпечення передбачає узгоджене та збалансоване співіснування екологічної, економічної та соціальної сфер.

Нагальною проблемою сільського господарства міжнародного та національного рівня, що перешкоджає сталому розвитку, є те, що нераціональне використання земель призвело до порушення стійкості екосистем, неможливості відновлення їх природних властивостей. Основними причинами погіршення екологічної ситуації є:

- відсутність прогресивних технологій в сільськогосподарському виробництві, недотримання науково обґрунтованих сівозмін, перевага монокультурних господарств корпоративного сектору ;
- низькі норми внесення органічних добрив;
- порушення технології застосування мінеральних добрив та засобів захисту рослин;

- широке поширення ерозійних процесів;
- збільшення площ техногенно-забруднених ґрунтів [5].

Рівень розвитку сільського господарства України є недостатнім для забезпечення потреб населення в якісних продуктах харчування, а виробництво багатьох видів продукції є збитковим або забезпечує дуже низький рівень прибутковості. Крім того, поточні заходи карантинних обмежень у сфері ведення агробізнесу показали, що сільгоспвиробники не мають коштів для забезпечення належного розвитку галузі в кризових умовах, а також для впровадження нововведень в сфері перманентного підвищення якості продукції та виробництва, зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище.

В певній мірі на інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств вплинула військова агресія росії проти нашої держави

Падіння виробництва валового збору сільськогосподарських культур прогнозувалося в межах 10-15% у 2022 році після рекордного 2021 року, але у підсумку було зібрано на 40% менше. Головний фактор, який на це вплинув – війна з усіма її наслідками.

Згідно даних Державної служби статистики України вітчизні сільськогосподарські товаровиробники в 2022 році зібрали 50,9 млн т зернових культур з площі 10,9 млн га. У розрізі культур статистичні дані виглядають наступним чином:

- валовий збір пшениці становив 20,2 млн т, з площі 5 млн га, урожайність – 4,05 т/га;
- ячменю – 5,8 млн т, з площі 1,7 млн га, урожайність – 3,47 т/га;
- гороху – 269 тис. т, з площі 118 тис. га, урожайність – 2,28 т/га;
- гречки – 158,5 тис. т, з площі 116 тис. га, врожайність – 1,3 т/га;
- проса – 101,8 тис. т, з площі 44,7 тис. га, урожайність – 2,2 т/га;
- кукурудзи на зерно – 23,5 млн т, з площі 3,6 млн га, врожайність – 6,5 т/га.

Проаналізувавши вищезазначені показники можемо констатувати, що за останні 5 років суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу та господарства зібрали найменшу кількість зернових. На нашу думку, дана обставина пояснюється наступними чинниками:

- по-перше, широкомасштабна війна, яка вплинула на розміри посівних та зібраних площі;
- по-друге, погодний фактор: дощове літо та осінь;
- по-третє, деякі господарства корпоративного сектору аграрної економіки не мали змоги провести повноцінне внесення добрив;
- по-четверте, нестача елеваторів, що змусило частину сільськогосподарських підприємств залишити кукурудзу зимувати в полі.

Проаналізуємо показники врожайності. Порівнювати з показниками 2021 р. немає сенсу, оскільки в цьому році був зібраний рекордний врожай. Якщо брати до уваги решту сезонів, то помітне зниження урожайності кукурудзи, а також знизився і середній показник врожайності зернових в цілому.

Як свідчать дані Державної служби статистики України щодо валового збору та урожайності основних олійних культур в 2022 році було отримано наступні показники:

- насіння соняшнику – 10,5 млн т., з площі 4,8 млн га, при урожайності 2,1 т/га;
- сої – 3,7 млн т, з площі 1,5 млн га, при урожайності 2,4 т/га;
- ріпаку – 3,2 млн т, з площі 1,1 млн га, при урожайності 2,89 т/га.

Отже, в 2022 році спостерігається зниження валового збору та урожайності основних олійних культур проти відповідного показника 2021 року. До зниження цих показників передусім призвели: окупація та воєнні дії на територіях, де вирощували значну частину обсягів цих сільськогосподарських культур. Також, однією з основних причин були погодні умови наприкінці вегетації, коли зяжні дощі на більшості територій не давали змогу вчасно зібрати соняшник, а також призводили до розвитку хвороб і втрати якості зерна.

За підсумками 2022 року чистий прибуток підприємств сільського, лісового та рибного

господарства становив 87,1 млрд грн, що у 2,7 разів менше, ніж у 2021 році, і це найвищий за фізичними обсягами показник серед усіх видів економічної діяльності.

Галузь стала однією з чотирьох, що зберегли позитивний фінансовий результат в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну та забезпечила найвищу рентабельність операційної (20,3%) і всієї (13,6%) діяльності в умовах війни та безпрецедентних перешкод щодо реалізації і, особливо, експорту продукції.

Попри те, що галузь зазнала відчутних втрат в результаті військової агресії, 78,4% її підприємств змогли забезпечити позитивний фінансовий результат.

Частка збиткових агропідприємств зросла з 11,7% у 2021 році до 21,6% торік, але є найменшою серед усіх видів економічної діяльності.

Агресія росії проти України призвела до докорінних змін у забезпеченні аграрного виробництва сільськогосподарською технікою [6]. Значна частина вітчизняних підприємств - виробників техніки була зруйнована, залишилася на окупованій території або знаходиться у прифронтовій зоні, що значно скоротило обсяги надходження української агротехніки на ринок.

Крім цього, імпорт техніки значно скоротився, адже частина територій на півдні та сході України окупована або знаходиться в зоні бойових дій, що призвело до скорочення попиту на агротехніку загалом, у тому числі, і на імпорту.

При цьому, в імпорті зросла частка вживаної та більш дешевої і менш якісної техніки. Це є наслідком падіння внутрішніх цін на експортоорієнтовану сільськогосподарську продукцію, розриву логістичних ланцюгів, значного подорожчання енергоносіїв та інфляційних процесів, що призвело до зниження ефективності аграрного виробництва, а, отже, обмеження можливості купівлі дорогих і високотехнологічних машин.

Через інфляцію, збільшення цін на енергетичні ресурси та зростання логістичних витрат відбулося зростання цін на якісну та продуктивну техніку провідних світових виробників

У 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, імпорт тракторів скоротився на 45,5% (з 30622 до 16689 одиниць), комбайнів зернозбиральних – на 30,5% (з 3029 до 2104 одиниць), техніки для посіву – на 34,6% (з 6825 до 4465 одиниць), борін дискових – на 45,7% (з 819 до 445 одиниць), культиваторів – на 39,0% (з 61525 до 37523 одиниць), косарок навісних та причіпних – на 27,8% (з 8571 до 6185 одиниць) тощо. У вартісному виразі відбулося таке скорочення: тракторів – на 42,7% (з \$548,5 млн до \$314,4 млн), комбайнів зернозбиральних – на 37,5% (з \$283,8 до \$177,4 млн), посівних і садильних машин – на 51,9% (з \$165,7 до \$79,8 млн), борін дискових – на 51,2% (з \$30,7 до \$15,0 млн), культиваторів – на 44,8% (з \$53,5 млн до \$29,5 млн), косарок – на 55,0% (з \$8,6 до \$3,9млн).

Водночас у 2022 року спостерігалось значне (на 37,2%) зростання імпорту плугів у кількісному виразі. Якщо за 2021 рік ввезено лише 2026 одиниць цього виду агротехніки, то у 2022 р. – 2779 одиниць. Їх митна вартість у 2022 році значно зменшилася – на 56,5% порівняно з 2021 роком. Саме через зростання імпорту дешевих плугів до міні тракторів та мотоблоків, зокрема китайського виробництва, суттєво змінилося співвідношення між кількістю та вартістю ввезеної техніки.

Найбільше падіння відбулося в категорії тракторів потужністю 37-75 кВт –64,6% у кількісному та 60,4% у вартісному виразі, а також в категорії тракторів потужністю 75-130 кВт –53,3 та 44,7%, відповідно. Найменше скорочення імпорту тракторів відбулося в категорії потужністю 25-37 кВт – 24,8% та 25,6%, відповідно. Найбільше зросла середня митна вартість трактора в категорії потужністю 37-75 кВт – з \$14,9 до \$16,7 тис. (+12,0%) Крім того, відбулося помітне зростання митної вартості у категорії тракторів потужністю 75–130 кВт – з \$33,48 до \$37,15 тис. (+10,9%), а також в категорії до 18 кВт – з \$2,33 до \$2,49 тис. (+6,9%) за одиницю.

При цьому частка вживаної техніки в категорії тракторів потужністю 75-130 кВт зросла з 7,1% до 8,7 % в кількісному виразі та з 3,7% до 4,9% у вартісному виразі, а в категорії понад 130 кВт – з 17,9% до 18,5% у кількісному виразі та з 10,1% до 11,2% у вартісному виразі, відповідно.

Подібне становище спостерігається при забезпеченні посівним матеріалом сільськогосподарських підприємств.

У 2022 році 99,0% в імпорті насіння зернових культур до України складала кукурудза. За шість місяців поточного року до країни було ввезено 8,8 тис. т насіння цієї культури. Це майже на 5,0 тис. т менше, ніж за 6 місяців попереднього року.

На придбання насіння гібридної кукурудзи було витрачено 23,8% від загальної суми закупівель насіннєвого матеріалу – 62,9 млн дол. США.

В значно меншій кількості купували за кордоном насіння інших зернових: лише 231 т пшениці, 88 т ячменю, 12 т вівса та 67 т сорго. В грошовому виразі на ці культури було витрачено менше 0,5 млн дол. США.

У 2022 році в імпорті насіння олійних культур на соняшник припадає 95%. Його поставки становили 15,1 тис. т., що на 2,8 тис. т менше, ніж у 2021 р. [7].

У вартісному вимірі соняшник займає 64% від усього вітчизняного імпорту насіннєвого матеріалу. На придбання насіння цієї олійної культури витратили 163,1 млн дол. США. На придбання інших олійних культур – 3,5 т насіння льону, 604 т ріпаку, 217 т сої – було витрачено близько 7,0 млн дол. США.

Необхідно зазначити про скорочення внесення мінеральних та органічних добрив під урожай 2022 р. відносно 2021 р (на 11,6%). Основними причинами зменшення обсягу внесення добрив були:

- стрімке зростання цін;
- скорочення посівних площ;
- значний дефіцит фосфору і калію через припинення поставок із Білорусі та закриття морських поставок.

На 27,9% скоротилося використання засобів захисту рослин господарствами корпоративного сектору аграрної економіки під урожай 2022 р. відносно 2021 р. Блокування морських портів та окупація завдали суттєвого удару по ринку. На початку сезону 2022 р. було достатньо засобів захисту рослин, але після збоїв поставки і зміни посівних площ спостерігався дефіцит деяких препаратів та їх істотне здорожчання. Додатковою проблемою стали труднощі, пов'язані з накопиченням минулорічного врожаю, який залишився на складах, що стало причиною нестачі коштів у аграріїв.

Так, слід констатувати, що сучасні напрями розвитку національного сільського господарства як у техніко-технологічному, так і соціально-економічному відношенні не повною мірою забезпечують раціональне аграрне природокористування, еколого-урівноважений, сталий розвиток екосистем, а, отже, і ефективне конкурентоспроможне функціонування на міжнародному ринку [8]. Стійкий розвиток має реалізовуватись у рамках належного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, координації дій у всіх сферах життя суспільства.

Основними принципами реформування економіки в аграрній сфері у контексті сталого інноваційного розвитку в повоєнний період відродження, на наш погляд, мають стати:

- впровадження екологічно обґрунтованих систем ведення сільського господарства та адаптованих до місцевих умов технологій;
- застосування мікробіологічних засобів захисту рослин;
- розширене впровадження органічного землеробства, тобто сільськогосподарської діяльності із застосуванням біологічних методів захисту рослин та оптимальним використанням мінеральних добрив;
- реалізація заходів щодо підвищення врожайності ґрунтів та продуктивності орних земель за умови зменшення їх площі;
- збільшення обсягів виробництва високоякісних продуктів харчування, обґрунтованих зміною структури харчування населення, а також забезпечення контролю за якістю сільськогосподарської продукції;

- сприяння розвитку екологічно збалансованих сільських територій;
- впровадження ефективного контролю за використанням генетично модифікованих організмів.

З метою забезпечення високих стандартів якості, ресурсозбереження та збільшення прибутку підприємств сільського господарства потрібно вводити інноваційні технології у сільськогосподарське виробництво. Інноваційна концепція розвитку сільськогосподарських технологій полягає у зниженні енерго- та ресурсоемності технологічних операцій, біологізації землеробства, оптимізації термінів виконання стратегічного комплексу операцій, забезпеченні екологічності виробництва.

Висновки і перспективи.

Для забезпечення сталого розвитку сільського господарства та використання земельних ресурсів необхідно, на наш погляд, здійснити низку заходів: удосконалити систему земельних відносин; на наукових засадах оптимізувати структуру землекористування; забезпечити рекультивуацію деградованих земель; покращити правове регулювання відносин в аграрній сфері та стимулювати екологізацію сільгосптехніки; збільшити обсяги випуску якісних продуктів на підставі аналізу попиту споживачів; забезпечити державну підтримку малих форм господарювання; запровадити належне кредитування та страхування сільгоспвиробників. Величезне значення мають лізингові програми, здійснювані великими підприємствами.

Наведений комплекс заходів потребує реформування сільськогосподарських відносин, тому основною рушійною силою має стати держава в особі державних органів. Перед органами управління виникає необхідність докорінної зміни системи підтримки цієї галузі. Водночас сільськогосподарські підприємства також мають здійснювати низку заходів щодо активізації інноваційної діяльності як необхідної умови для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Актуальність цього питання супроводжується активною діяльністю держави у рамках розширення кордонів міжнародної торгівлі. Крім того, складні умови функціонування підприємств, викликані кризовими явищами у світовій економіці на тлі пандемії, визначають необхідність реформування інноваційних підходів до реалізації діяльності у сфері сільського господарства для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Це також стосується використовуваних техніки та технологій.

Повоєнний період відродження корпоративного сектору аграрної економіки буде вимагати перегляду основних напрямів здійснення інноваційної діяльності, що передбачає забезпечення підвищення ефективності виробничого-господарської діяльності шляхом нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції при забезпеченні високої її якості з одночасним дотриманням принципів сталого розвитку сільських територій.

Список використаних джерел

1. Мартинюк М. А., Ратошнюк Т. М. Інновації в сільському господарстві. *Наука й економіка*. 2014. №2. С. 94–98.
2. Кузьміна О. С. Аналіз підходів до трактування поняття сталий розвиток підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. №5(1). С. 13-21.
3. Гречко А. В., Очеретяна О. В. Дослідження еволюції наукової думки в аспектах визначення сутності поняття «сталий розвиток підприємства». *Підприємництво та інновації*. 2020. №15. С. 37-41.
4. Смирнова І. І., Михайлюта Є. І. Сталый розвиток в Україні: теоретичні аспекти. *Економічний вестник Донбасса*. 2018. №1 (51). С. 10-14.
5. Дудзяк О. А. Значення екології для розвитку сільських територій. *Агросвіт*. 2019. №6. С. 55–58.
6. Ринок сільськогосподарської техніки в Україні суттєво скоротився. URL: <https://dia.dp.gov.ua/rinok-silskogospodarsko%D1%97-tekhniki-v-ukra%D1%97ni-suttivevo-skorotivsyia/> [дата звернення: 22.09.2023].

7. Україна імпортує майже в 10 разів більше насіння, ніж експортує. URL: <https://kurkul.com/news/31684-ukrayina-importuye-mayje-v-10-raziv-bilshe-nasinnya-nij-eksportuye> [дата звернення: 22.09.2023].

8. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Панченко І. Г. Особливості аналізу ефективності впровадження технологічних інновацій в сільському господарстві. *Наука та інновації*. 2020. Т. 16. № 3. С. 27-38.

Статтю отримано: 27.09.2023 / Рецензування 21.10.2023 / Прийнято до друку: 30.12.2023

Mykola Ilchuk

Dr. Sc. (in Economics), Professor, Corresponding Member of NAAS of Ukraine,
Head of Department
Department of Entrepreneurship and Exchange activity
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

E-mail: ilchuk.m.m@nubip.edu.ua

ORCID: 0000-0001-5129-6110

Ivan Svynous

Dr. Sc. (in Economics), Professor, Professor
Department of Accounting and Taxation
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine

E-mail: isvinous@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0346-1596

ECONOMIC ASPECTS OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE

Abstract

Introduction. One of the urgent tasks of the agrarian sector of Ukraine is the transition to the innovative way of development of corporate sector farms. The wide implementation of innovations in all areas of production and economic activity of agricultural enterprises contributes to the growth of labour productivity, the saving of various types of resources, the reduction of costs and the reduction of the cost price of agricultural products, the increase of volumes and the improvement of the efficiency of its production as a whole.

Methods. A logical and dialectical approach was used to solve the tasks in the process of scientific research, as well as such methods of scientific knowledge as: observation, comparison and abstraction, methods of decomposition, analysis and synthesis.

Results. The main directions of ensuring the sustainable innovative development of corporate sector farms in the post-war period of the revival of the agrarian economy are revealed, which involve the introduction of an innovative concept of the development of agricultural technologies, which consists in reducing the energy and resource intensity of technological operations, biologizing agriculture, optimizing the terms of execution of a strategic complex of operations, ensuring the environmental friendliness of production.

Discussion. The post-war period of the revival of the corporate sector of the agrarian economy will require a review of the main directions of innovative activity, which involves ensuring the improvement of the efficiency of production and economic activity by increasing the volume of agricultural production while ensuring its high quality while simultaneously observing the principles of sustainable development of rural areas.

Keywords: innovations, agricultural enterprise, sustainable development, innovative concept, rural areas.

References

1. Martyniuk, M.A., & Ratoszniuk, T.M. (2014). Innovatsii v silskomu hospodarstvi [Innovations in agriculture]. *Nauka y ekonomika* [Science and Economy], 2, 94-98. [in Ukr.].
2. Kuzmina, O.S. (2015). Analiz pidkhodiv do traktuvannia poniattia stal'yi rozvytok pidpriemstva [Analysis of approaches to the interpretation of the concept of sustainable development of an enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho*

---

natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky [Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences], 5 (1), 13-21. [in Ukr.].

3. Hrechko, A.V., & Ocheretiana, O.V. (2020). Doslidzhennia evoliutsii naukovoï dumky v aspektakh vyznachennia sutnosti poniattia «stalyi rozvytok pidpriemstva» [The study of the evolution of scientific thought in the aspects of defining the essence of the concept of «sustainable development of the enterprise»]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii* [Entrepreneurship and Innovations], 15, 37-41. [in Ukr.].

4. Smyrnova, I.I., & Mykhailiuta, Ye.I. (2018). Stalyi rozvytok v Ukraini: teoretychni aspekty [Sustainable development in Ukraine: theoretical aspects]. *Ekonomicheskyy vestnik Donbassa* [Economic Bulletin of Donbass], 1 (51), 10-14. [in Ukr.].

5. Dudziak, O.A. (2019). Znachennia ekolohii dlia rozvytku silskykh terytorii [The importance of ecology for the development of rural areas]. *Ahrosvit* [Agroworld], 6, 55-58. [in Ukr.].

6. Rynok silskohospodarskoi tekhniki v Ukraini suttyevo skorotyvsia. Retrieved from <https://dia.dp.gov.ua/rinok-silskogospodarsko%D1%97-tekhniki-v-ukra%D1%97ni-suttyevo-skorotivsia/>

7. Ukraina importuie maizhe v 10 raziv bilshe nasinnia, nizh eksportuie. Retrieved from <https://kurkul.com/news/31684-ukrayina-importuye-mayje-v-10-raziv-bilshe-nasinnya-nij-eksportuye>.

8. Dorohan-Pysarenko, L.O., Yehorova, O.V., & Panchenko, I.H. (2020). Osoblyvosti analizu efektyvnosti vprovadzhennia tekhnolohichnykh innovatsii v silskomu hospodarstvi [Peculiarities of the analysis of the effectiveness of the introduction of technological innovations in agriculture]. *Nauka ta innovatsii*. [Science and Innovations], 16, 3, 27-38. [in Ukr.].

Received: 09.27.2023 / Review 11.21.2023 / Accepted 12.30.2023

